

Myllymäki, T. 1995. Vakavan liikenneonnettomuuden aiheuttama henkinen kuormittuminen, avun tarve ja avun saatavuus. Diplomityö. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu, Turvallisuustekniikka.

TIIVISTELMÄ

Suomen tieliikenteessä menehtyy satoja ja vammautuu keskimäärin 11 000 henkilöä vuodessa. Näiden fyysisten menetysten lisäksi onnettomuudet aiheuttavat sekä henkisiä että taloudellisia menetyksiä. Vaikka liikenneonnettomuus on traumaattinen tapahtuma, joka voi satuttaa ketä tahansa, ovat raskaan ajoneuvon kuljettajat liikenteessä erityisasemassa. Onnettomuudet ovat massasuhteiden vuoksi poikkeuksellisen tuhoisia ja ammattikuljettajan kohdalla on kyseessä sekä työturvallisuus että työkyky. Tästä huolimatta ei raskaan ajoneuvon kuljettajille ole järjestetty kattava kokonaisvaltaista ensiapua liikenneonnettomuuksien varalle.

Tällä tutkimuksella selvitettiin, miten raskaan ajoneuvon kuljettajat kokevat onnettomuuden ja kuinka kokonaisvaltainen ensiapu toimii heidän kohdallaan. Tutkimuksella kartoitettiin onnettomuuskokemuksia, kokemusta pahentavia ja toipumista edesauttavia tekijöitä. Tutkimuksessa saatiin kyselylomakkeella ja henkilöhaastatteluilla tietoja 36 onnettomuustapauksesta. Tulosten mukaan mikä tahansa onnettomuus voi olla traumaattinen kokemus ja aiheuttaa pitkäaikaisia seurauksia. Kuljettaja voi tuntea syyllisyyttä ja ammatillista epäonnistumista niissäkin onnettomuuksissa, joissa seuraukset ovat lievät ja hän on syytön osapuoli. Jos kuljettaja säilyy fyysisesti vammoitta, hän saattaa järkytyksestään huolimatta joutua jatkamaan työtään ilman minkäänlaista henkistä tukea jopa erittäin tuhoisien kolareiden jälkeen. Samalla hän joutuu kohtaamaan onnettomuudesta muistuttavia tilanteita päivittäin, yhä uudelleen työssään, jossa henkilökontaktit ja mahdollisuudet mm. traumaa purkavaan puhumiseen ovat vähäiset.

Tutkimustulokset osoittavat heikkouksia onnettomuustilanteiden hoidossa. Kokonaisvaltainen tuki näyttää puuttuvan. Edes perusodotukset, kuljettajan fyysinen ensiapu ja sairaanhoito eivät aina toimi. Taloudellista ja käytännön apua on kuljettajalle tarjolla harvoin. Henkisen ensiavun ”asiantuntijat” ovat pääsääntöisesti löytyneet kuljettajan omasta perhepiiristä. Ammattiauttajien apua ei yleensä ole tarjottu. Esimerkiksi debriefing -menetelmää oli käytetty vain yhdessä tapauksessa. Perheen ohella työnantajan rooli näkyy tärkeänä onnettomuuden jälkihoidossa. Työnantaja voi olla tukena, mutta tuomitsevasti asennoituessaan myös uhka kuljettajan terveydelle. Vastausten mukaan onnettomuuden seurauksena voikin epäsuotuisissa olosuhteissa olla perusteettomat taloudelliset menetykset, kuljettajan työkyvyttömyys, pahimmillaan jopa itsetuho.

Onnettomuuden jälkihoidossa on runsaasti kehitettävää. Tietoa ja organisaatioita fyysisten, taloudellisten ja henkisten menetysten minimoimiseksi on olemassa. Ne on osattava ottaa käyttöön. Avun tarjoamiseen on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota sekä onnettomuustilanteessa, että auttajien ja viranomaisten koulutuksessa. Auttajien välistä tiedonvälitystä pitää parantaa, koska ongelmat näyttävät korostuvan vieraalla paikkakunnalla tapahtuvissa onnettomuuksissa. Apua on tarjottava aktiivisesti, jotta vältytään uusilta, tarpeettomilta menetyksiltä.